

BIJLAGEN.

Bijlage A.

*Uittreksel uit het Testament van Dr. J. H. HALBERTSMA,
voor zoover het legaat aan de Provincie Friesland
betreft.*

Ik ondergeteekende JUSTUS HIDDUS HALBERTSMA vernietig bij dezen alle mijne vroegere uiterste wilsbeschikkingen. (Enzoovoort)

1°. Ik legateer aan de *Provinciale Bibliotheek van Friesland*, thans gevestigd in het Paleis van Justitie te *Lecuwarden*, mijne gansche Boekerij, uitgezonderd die boeken, welke gemelde Bibliotheek van Friesland reeds bezit. Verder maak ik aan dezelfde Bibliotheek alle mijne letterkundige, historische, staatkundige of biografische aantekeningen, verder de oude charters en brieven uit den voortijd, insgelijks de brieven door Geleerden aan mij geschreven, een doos met *Hareniana*, of welke soortgelijke schrifturen er meer in mijnen boedel mochten aanwezig zijn, uitgezonderd echter de bescheiden en brieven, die op onze familie betrekking hebben. Bovendien maak ik nog aan gezegde Bibliotheek van Friesland mijne platen en prenten, hetzij geëst, hetzij gegraveerd, hetzij gelithografeerd, voor zo verre die gestempeld zijn met de woorden *Bibliothecæ Frisicæ J. H. Halbertsma*.

Onder mijne handschriften, bij dezen aan Frieslands Bibliotheek door mij vermaakt, vestig ik de aandacht van Heren legatarissen, *de Gedeputeerde Staten van Friesland q. q.*, in het bijzonder op de volgende:

a. Een eigenhandig door mij geschreven foliant, op den bandsrug gemerkt *Lexicon Frisicum A J. H. Halbertsma*, groot 924 bladzijden, voorafgegaan door 14 andere met rode cijfers gemerkte bladzijden, meest allen gevuld met Friesche woorden, die doorgaans eene verklaring in het Nederlandsch achter zich hebben.

b. Een op het voorgaand Woordenboek slaande Index, voor op den band gemerkt *Index Lexicon Frisicum* A J. H. Halbertsma, groot 232 bladzijden, waarin ik de woorden van het Woordenboek A eigenhandig geschreven en met het cijfer der bladzijde, waar zij staan, alfabetisch gerangschikt heb.

c. Een eigenhandig door mij geschreven Woordenboek van Friesche woorden verklaard in het Nederlandsch, op den bandsrug gemerkt *Lexicon Frisicum* B J. H. Halbertsma, kl. folio, groot 576 bladzijden, nog voorafgegaan van 16 andere bladzijden.

d. Een Index der woorden van het pasgemelde Woordenboek B, op den bandsrug gemerkt *Index Lexicon Frisicum* B J. H. Halbertsma, kl. folio, groot 272 bladzijden, eigenhandig door mij geschreven en alfabetisch gerangschikt.

e. Een drietal handschriften in één band, kl. folio, op den band gemerkt *Frisiaca. Adagia. P. Scheltema. C. Salverda*, zijnde:

Eene vergelijking van twee handschriften van *der oude vrije Friesen Spreekwoorden*, groot 26 bladzijden, door wijlen Mr. A. TELTING.

Friesche woorden, zegswijzen, spreuken enz. meest gebruikelijk bij de Friesche boeren in de landbouw, door wijlen P. SCHELTEMA, met cijfers van 1 tot 60 in even zo vele paragrafen gesplitst.

Friesche Spreekwirden van wijlen CORN. SALVERDA, groot 40 bladzijden, gepagineerd met de cijfers 61 tot en met 101.

f. *Der oude vrije Friesen Spreekwoorden*, een oud handschriftje met perkamenten omslag, groot 12°., groot 94 bladzijden, eigenhandig van C. G. v. B. (BURMANIA) 1614. Dit is hetzelfde handschrift, met hetwelk de Hr. TELTING (zie het voorgaande onder e) op zijde A een later Hs. op de zijde B van CHALMOT, vergeleken heeft.

g. *Memoriale linguae Frisicae, darinnen erhalten Ostfrisische vocabula* etc. verzameld door CADOVIVS MULLER en eigenhandig van hem geschreven, groot 230 bladzijden, kl. 8°. hoornband, gedagtekend 1691. Achter dit werkje volgen nog 3 taal- en oudheidkundige stukjes van eene andere hand.

De Indices op deze verzameling, benevens op die van P. SCHELTEMA en C. SALVERDA en op de vergelijking van A. TELTING,

vindt men achter den index op mijn Woordenboek **B**, boven onder *d* vermeld.

h. Omstreeks 1100 halve katerntjes van mijne hand, waarop even zo vele brouillons van artikels voor mijn *Lexicon Frisicum*, waar ik de Friesche woorden in het Latijn uitleg. Zij staan in 4 houten bakjes Alfabetisch gerangschikt.

i. Woordenboek op de oude Friesche wetten door WIERDSMA en BRANDSMA uitgegeven; de Charters van SCHOTANUS en GABBEMA; de *wilkerren van Opstalsbaeme*, enz., verzameld en eigenhandig geschreven door wijlen *E. Epkema*, kl. folio, 284 bladzijden, op den rug: EPKEMA, *Leges Frisicae Glossarium*.

k. Index op het *Asega-bok*, verzameld en geschreven door wijlen *E. Epkema*, kl. 4o., groot 280 bladzijden, op den rug gemerkt: EPKEMA, *Asega-bok Glossarium*. RICHTHOVENS Woordenboek behandelt dezelfde teksten als dit en het voorgaande Handschrift, die echter meer hebben en moeten vergeleken worden.

l. Vergelijking van den text der *Leowerdera bota* bij GABBEMA met dien van 't Charterboek. Volgen de conjugatiën en declinatiën van oud en nieuw Friesch. Eindigt met excerpten uit het *Etymologicum Anglicanum* van *F. JUNIUS*. Bijgeenbracht en eigenhandig geschreven door *E. Epkema*, kl. 4o., groot 406 bladzijden, op den rug gemerkt: EPKEMA, *Woordenboek van oud- en nieuw Friesch*.

m. Lijstjes van woorden uit circa 7 stukjes in het land-Friesch, door *E. Epkema* eigenhandig gezameld en geschreven, gr. 12o., 154 bladzijden, op den rug gemerkt: EPKEMA, *Lijsten van Friesche woorden*.

n. GYSBERT JAPIX, *Friesche Rymlerye. Leeuward 1681* met ms. aantekeningen van mij aan den rand.

o. Hetzelfde werk uitgegeven door *E. Epkema* te Leeuwarden 1821, kl. 4o., doorschoten met wit papier, waarin eene menigte woordverklaringen van mijne hand. Dit exemplaar is gesplitst in twee deelen.

o. *Woordenboek op de gedichten van Gysbert Japix*, door *E. Epkema*, Leeuw. 1824, kl. 4o. Dit exemplaar is met menigte van

aanmerkingen, verbeteringen en toevoegsels eigenhandig door mij verrijkt.

De opgemelde handschriften behelzen de ruwe stof, waaruit ik mijn *Lexicon Frisicum*, dat de Friesche woorden in het Latijn verklaart, zamenstel. Wat ik heden heb afgewerkt, gaat morgen ter perse, en zo zijn er op heden 816 kolommen van bladzijden van dat werk afgedrukt; het gevolg daarvan zal zijn, dat bij mijnen dood van mijn *Lexicon* niet anders aanwezig is, dan eensdeels het reeds afgedrukte en anderdeels de overgeblevene ruwe stof in bovengenoemde handschriften, die op eene andere hand dan de mijne ter bewerking wacht. Daar nu de dood mij op mijnen hoogen leeftijd wel uit het midden van dezen reuzen-arbeid zal afroepen, zoo heb ik het collegie van Heren *Gedeputeerde Staten van Friesland* verzocht, om alsdan dien arbeid van mij te vervolgen, al ware 't dan ook bij wijze van *Glossarium*, waarin het Friesche woord kortelijk, is 't mogelijk in het latijn, vertaald wordt, zonder wijders, opdat, bij het tegenwoordig snel vervloeyen der dialecten, deze grote woordenschat van het ware Friesche volk voor de nakomelingschap bewaard blijve.

Hierop hebben Heren *Gedeputeerde Staten van Friesland* mij bij missive van den 24 December 1866, die hier nevens ligt, gelieven te antwoorden, dat bij mijn overlijden hunne vergadering bereid zal worden gevonden een voorstel aan de *Staten van Friesland* te doen, om op kosten dier Provincie de verdere uitgaaf van het bedoelde *Lexicon Frisicum* te bevorderen.

2°. Wat nu de uitgaaf van het bij mijnen dood reeds afgedrukte, doch nog niet uitgegevene gedeelte van het bedoelde *Lexicon Frisicum* betreft, mijn zoon Tjalling Justus zal daarvoor te zorgen hebben enz.

Aldus gedaan te *Deventer* den 1 September 1800 zeven en zestig.

(geteekend) J. H. HALBERTSMA.

Bijlage B.

LIJST DER UITGEGEVEN WERKEN

VAN

DR. J. H. HALBERTSMA.

1824. *Hulde aan Gysbert Japiks bewezen, in de Sint Martini kerk te Bolsward, op den 7 Julij 1823.* Met de daarbij behorende stukken, ten voordeele der Commissie van Weldadigheid, uitgegeven door de Commissie, met de oprigting van een gedenkstuk voor Gysbert Japiks belast geweest. Bolsward, A. Hessing, 1824, met portret des dichters.

Het 1e stuk, groot 68 bl., bevat, na een verslag van de oprigting en feestviering, de redevoering bij die gelegenheid gehouden, en de feestzangen van verschillende dichters, ook onder den maaltijd uitgesproken.

Het 2e stuk, waarin nadere verklaring en uitbreiding van den tekst der redevoering zou worden gegeven, verscheen eerst in 1827, groot 409 bladz. in drie gedeelten met afzonderlijke opdragten. De toelichting der redevoering, met levensschetsen van GYSBERT en de leden zijner familie, benevens die zijner letterkundige betrekkingen, is daarin wel het voornaamste; doch zij wordt voorafgegaan door DE MORNAY's verhandeling over het leven en sterven in het Fransch en Friesch, toegelicht door eene historische inleiding, waarop volgen een aantal Friesche en andere stukken, die nader verklaard zouden worden in een hierbij beloofd derde en laatste stuk, dat echter, tot groote schade voor de wetenschap, nooit is verschenen.

1829. *Het geslacht der van Haren's. Fragmenten.* Deventer 1829, 315 bladz. 8°. met twee bladen facsimilés van brieven.

Na een uitvoerig »Voorbericht over de inrichting zijner

letteroefeningen", deelt de schrijver een aantal origineele stukken en berigten mede betreffende eenige edellieden uit dat geslacht, vooral aangaande den Ambassadeur en de broeders WILLEM en ONNO, wier dichterlijke verdiensten breed worden uiteengezet en daarna vergeleken. Hierop volgen nog bijna 100 bl. Bijlagen en Toelichtingen.

1840. *Letterkundige Naoogst*. 1e stuk, Dev. 1840, 298 bl. en 2e st. 1845, 290 bl. 12°. Na eene Fransche opdracht aan den Graaf CASTIGLIONI te *Milaan* en een advies van FRANS HEMSTERHUIS, bevat het 1e stuk eene kritiek van Prof. VISSCHER'S uitgaaf van den Fergut en vooral eene aesthetische beschouwing van twee dichtstukken van GYSBERT JACOBS, met vertaling en aanteekeningen, benevens een verslag van de Hss. van JUNIUS in de Bodleiaansche Bibliotheek te Oxford.

In het 2e stuk zijn fragmenten van Maerlant en den Percival benevens stukken van TIBERIUS en FRANS HEMSTERHUIS, waarna het grootste gedeelte wordt gewijd aan beschouwingen over het leven van ONNO ZWIER VAN HAREN, zijn karakter en familiebetrekkingen.

1843. *De Doopsgezinden en hunne herkomst*. Eene ruwe schets, benevens eene Lijkrede op Prof. P. O. C. VORSSELMAN DE HEER, en eenige Kerkredenen. Dev. 1843, 400 bladz. 8°.
1851. *Aanteekeningen op het vierde deel van den Spiegel Historiaal* van JACOP VAN MAERLANT. Uitgegeven door de Tweede Klasse van het Kon. Ned. Instituut van wetenschappen enz. Dev. 1851, 167 en 654 bl. 8°.
1855. *Programma voor Frieslands Kabinet van Oudheden*, 16 bl. gr. 8° en *Lijst eener Bijdrage* van 68 voorwerpen, door den schrijver daartoe afgestaan en hierin beschreven en opgehelderd, 24 bladz. kl. 8°.

Bijlage C.

LIJST DER FRIESCHE GESCHRIFTEN

VAN

DR. J. H. HALBERTSMA,

meest in vereeniging met die van zijn broeder

DR. E. HALBERTSMA

uitgegeven.

1822. *De Lape koer fen Gabe Skroor. Dimter*, 16°. 36 bladz.

Dit eerste geschrift werd niet in den handel gegeven, maar enkel aan goede vrienden uitgereikt. Het bevat zes versjes en een prozastukje van Dr. E. Het overige is van Dr. J. en in de beide volgende uitgaven weggelaten.

1829. *De Lapekoer fen Gabe Skroor. Dimter, foar ien fen Gabes folk.* 12°.

Deze tweede uitgave bevat bl. 1—28 de zeven vorige stukjes en bl. 29—99 één prozastuk en 9 versjes van Dr. E. en van bl. 10—234 (met uitzondering van twee dichtstukjes) bijdragen in proza en poëzy van Dr. J. Van 10 liedjes is de muzyk er achter gevoegd, waarvan 30 exx. afzonderlijk gedrukt zijn. Van dezen druk zijn er toen in ongeveer drie maanden 400 exx. à f 1.75 verkocht.

Achter de presentexx. voor de goede vrienden was een *Toevoegsel* geplaatst, omtrent het doel der uitgave, en een *Naricht* omtrent de Duitsche en Fransche bronnen, welke in sommige liederen en verhalen vrij gevolgd waren.

1834. *De Lapekoer fen Gabe Scroor. Tredde Jefte. Dimter* 1834, gr. 12°. 432 bl. Tot bl. 234 is de inhoud (in meer grammaticale spelling veranderd) gelijk aan den vorigen druk;

dan volgen drie vroegere bijdragen van Dr. E. uit het Friesch Jierboekjen; vervolgens na bl. 254 vijf nieuwe verzen en twee prozastukken van Dr. E. en drie stukken van Dr. J. Niet de vorige, maar nieuwe muzyk voor twee liedjes is hierbij gevoegd.

Achter het uitvoerige voorberigt van Dr. J. (32 bl.), grootendeels tot verklaring van de veranderde spelling dienende, zijn nog drie versjes van Dr. E., in de present-exx. vijf.

Dr. K. J. CLEMENT te Kiel gaf van bl. 1—361 een Hoogduitsche vertaling: *Der Lappenkorb von Gabe Schneider aus Westfrisland* (206 bl.), *mit Zuthaten aus Nord-Frisland* (tot bl. 347). Leipzig (1846) met platen, post 8°.

Eene Nederduitsche vertaling van een groot deel der Lapekoer en van sommige der hierna volgende kleinere geschriften bezorgde J. J. A. GOEVERNEUR onder den titel van: *De Lappenkorf van Gabe-Snijer, enz.* Schetsen en teekeningen van het Friesche volks- en dorpsleven. Deventer 1860, 2 dln. 200 en 189 bl. post 8°.

Behalve deze zoogenoemde *grote* Lapekoer verscheen er gelijktijdig ook eene *kleine*, op gemeen papier in kl. 12°., echter niet verder reikende dan tot bl. 361. Daar vóór was echter, even als voor de 30 present-exx., ook gevoegd de in het volgende jaar afzonderlijk uitgegevene, mede door Clement en Goeverneur vertaalde:

1835. *De Sceerwinkel fen Joute-baes. Dimter* 1835, kl. 8°. 24 bl.

Dit is een gesprek tusschen *Abe* en *Fetse*, waar tusschen is ingevlochten een andere zamenspraak over *Boërkery en Kjepmanscip*, geschreven door den derden broeder TJALLING H. den boterkooper. Het overige is van Dr. J., die voor de afzonderlijke uitgave eenige verklaringen omtrent de spelling en uitspraak, benevens eenige aardigheden gevoegd heeft.

1836. *De Treemter (It Reventer) fen it Sint Anthoni Gasthuws to Ljouwert, of trye leugeners troch ien greate lyeagen forbettere, fen Dr. E. mei kântteikeningen fen J. H. Dimter* 1836, kl. 8°. 59 bl.

1836. *De Noärcher Ruen oan Gabe scoar. Ien Brief screaun yn de Moanne, foun in opbrocht troch syn Omke Dr. E. H. fen Grouwergea, mei kântteikeningen fen J. H. H. Dimter 1836, kl. 8°. 48 bl. en een Nederduitsch vers: Vriesland.*

De schildering van Friesche landelijke zeden en plaatselijke gewoonten en gebruiken; de tentoonstelling van menschelijke dwaasheden en zwakheden; de diepe zin en bedoeling, welke soms in de luchtigste uitingen der satire liggen opgesloten en waardiger doel hebben dan enkel den lachlust op te wekken, — maken de verdiensten van beide deze en andere stukjes uit. De Noärcher Ruen was een paard van Gabe's ouders, waarmede hij ook naar het Bolswarder Nut reed.

1837. *Oan Eölus oer it Needwaer fen de 29ste Novimber 1836; ien Letter fen J. H. H. Dimter 1837, kl. 8°. 66 bl.*

Eölus, grewa fen storm in onwaer, syn Antwird oan Dr. J. H. H. mei oar Grjimmank. Dimter 1837, kl. 8°. 89 bl.

In beide werkjes worden verschillende, ook wetenschappelijke, zaken op gemeenzame en satirieke wijze behandeld. Onder de bijvoegsels in proza en poëzy zijn ook drie fraaije versjes van Dr. E. en het onvergetelijke *Oan Piter Mulier* van Dr. J.

1840. *Twigen wvt ien alde Stamme, wvtjown troch Dr. E. mei oanteikeningen fen Dr. J. Dimter 1840, 12°. 108 bl.*

In dezen schoonen bundel munten uit: *de Winter yn it Wetterlân* mei *it Swealtje Forjit* en *de Liekeblommen* (door J. VAN LEEUWEN, in 't Ned. vertaald in den *Friesche Volks-Almanak* voor 1841), benevens *it Feartflaggen* en *it Boike fen Seisbierum*. Van het geheel verscheen eene overzetting onder den titel:

Twigen, uit een ouden stam opgeschoten. Uit het Friesch vertaald door J. J. A. GOEVERNEUR. Dev. 1841, post 8°. 113 bl.

1854. *Leed in Wille fen E. H. in de Flotgærzen fen J. H. H. Dimter 1854. gr. 12°. 469 bl.*

Deze bundel bevat 32 stukken in proza en poëzy van den eersten en 7 prozastukken en twee verzen van den laatsten. *Anna*, *Justus* en *Beslinga* zullen niet ligt worden vergeten.

1858. *Het Evangelie van Mattheus vertaald in het Landfriesch.* London 1858, 133 bl. kl. 4o. Dit is bewerkt op aansporing van Prins LOUIS LUCIEN BONAPARTE, die 250 exx. op zijne kosten liet drukken en enkel als presentexx. deed uitreiken, waarvan de schrijver 50 tot zijne beschikking had.

1837? *Friesche Heiligen fen Dr. J. H. H., Dr. E. H. in Keapman T. H.* Bij bestaande houtsneden zijn in deze 12 kinderprenten Friesche versjes en opschriften gevoegd. In het éénige volledige ex. van het Friesch Genootschap is er ook eene lithographie achter geplaatst, voorstellende den harddraver *Môale Jan*, door PETRUS HALBERTSMA, oud 12 jaar, op steen geteekend in 1829, toen de Prins van Oranje en zijn zoon de harddraverij te *Leeuwarden* bijwoonden. Met bijschriften.

1868. *Rimen ind Teltsjes fen de Brodrrren HALBERTSMA. Dimter* 1868. Hoewel 79 jaren oud, beloofde Dr. H. zijn uitgever J. DE LANGE het oog te zullen houden op deze uitgave van al de Friesche geschriften van hem en zijne broeders, alsmede om die te *vermeerderen* met de later achterwege gelaten bijvoegsels van de eerste Lapekoer, met de aanduiding van de personen, die het Bolswarder Nut bijwoonden, met het Toevoegsel van 1829 en met een uitgebreid verhaal: *It grouwe pak*. De 1e aflev. verscheen in November 1868 met een bericht wegens de spelling en de 2e in Februarij 1869. Hierin komen, behalve *de Harkers op it Boalsserter Nut*, ook voor onuitgegeven verzen van Dr. E. op de promotie van PETRUS HALBERTSMA in 1841 en op zijn overlijden in 1855, met aantekeningen van Dr. J. die er ook *de Geboarte-leppel* aan toevoegde. De 3e aflev. is in Mei verschenen. Het toezigt op de verdere uitgave is na den dood des schrijvers aan den Heer G. COLMION, Archivaris-Bibliothecaris der provincie Friesland, opgedragen.

Van de meeste dezer vroegere Friesche geschriften heb ik in der tijd letterkundige verslagen gegeven in het Mengelwerk der *Leeuwarder Courant*, en van de vertaling der *Twigen* in de *Gids*, 1841, 340, op verzoek der Redactie.

Bijlage D.

LIJST VAN DE VERSPREIDE BIJDRAGEN

DOOR

DR. J. H. HALBERTSMA,

geplaatst in:

A. Den Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren.

1836. Woordenboekje van het Overijsselsch. Proeve. Voorafgegaan door: een Woord tot de lezers en gevolgd door ophelderingen naar aanleiding van een Twenther Brul'fteleed, benevens lijsten van de toegelichte woorden in verschillende talen.

1837. Weefschool te Goor. (De ontwikkeling der Katoennijverheid in Twenthe, sedert 1830, ten gevolge der pogingen van de Ned. Handelmaatschappij.) Bl. 81—121.

Naar den wensch van den schrijver, bl. 82, gaf Mr. J. H. WARNAARS, Advokaat te Almelo, »Teregtwijzingen» hierop in het licht, Zwolle 1837, 70 bl.

» De Witte Wiven. (Volksbijgeloof en fabelleer, afkomstig uit de heidensche godsverering.) Bl. 217—252.

Aan het slot van dezen jaargang berigtte de schrijver van het Glossarium van het Overijsselsch, dat zijn nadere voorraad en die van anderen, versmolten met de proeve van 1836, door J. DE LANGE afzonderlijk zou worden uitgegeven. Dit is echter niet geschied.

1838. De oudste vertaling van de Psalmen. (Verklaring van den tekst, in 1827 reeds afgedrukt in de Hulde aan Gysbert Japiks, II 264—274, vooral wat de grammaticale vorming der woorden aangaat.) Bl. 274—321.

Op bl. 187 van dezen jaargang is een vers van Mr. B. W. A. E. SLOET TOT OLDHUIS: »Aan J. HIDDÉS HALBERTSMA,» eene noodiging om bij hem op het land te komen en *Gysbert* mede te nemen.

1840. Paascheijeren. (De oorsprong bij heidenen en christenen van het zinnebeeld der godsdienstige feesten, die op het seizoen der lente invallen.) Bl. 154—188.
1841. Avoort, een grenspunt tusschen de Marken Notter en Noetzele. (De oorsprong van plaatsnamen, uitgaande op ford, voorde, eene doorwaadbare plaats in rivieren en beken.) Bl. 1—66.
1842. De Stijl. Inleiding tot de lessen over stijl en geschiedenis aan de Heeren Cadetten van het 3e regiment ligte Dragonders, Col. FREDERIK BOUDEWIJN Vrijheer VAN GAGERN, 23 Dec. 1840. Bl. 176—199.
1843. Shákya Sinha. (De stichter van het Buddhisme, dat zich als eene hervorming van het Brahmanisme ontwikkelde, en wel op den bodem van Hindostan, waar hij den menschen de ware bronnen van ellende en geluk begon aan te wijzen.) Bl. 192—263. De afdrukken zijn getiteld: Het Buddhisme en zijn stichter. Opgedragen aan F. B. Vrijheer van Gagern.
- Voces quædam Newaricæ, et cum aliis, et cum Germanicis comparatæ. Bl. 298—308.
1844. De frissche Lucht. (Eene geestige schets van de leefwijze, kleding, verkeer, opvoeding en spelen van het voorgeslacht, waarvan het zwakkere nageslacht is afgeweken.) Bl. 253—304.
1845. Proeve van Platamsterdamsch door Mr. J. van Lennep met ophelderende aanmerkingen van Dr. J. H. Halbertsma, ten dienste van Dr. J. M. Firmenich's Germaniens Völkerstimmen. Bl. 213—249. Met dezen titel verscheen een tweede vermeerderde uitgave in afdrukken voor de vrienden. Dit onderwerp is vervolgd in:
1846. De Tongvallen in Nederland, waarvan 20 afdrukken genomen zijn met de bijvoeging op den titel: 2de Proeve, waarin proeven der dialekten van Scheveningen, Katwijk, Zaandam, Medenblik, Colhorn en Roermonde. Bl. 49—104.
1849. De Ring van Epe. (Oudheidkundige beschouwing van de lijfssieraden, munten en zeden der Germaansche volksstammen, met toepassing op de oorijzers.) Bl. 241—308, met afbeeldingen. Dit onderwerp is voortgezet in:

1853. Ringmunten en Oorijzers. (Bovendien vindt men hierin berichten over de Friesche daggelhoutjes, schenkelschaatsen, span-touwen, rookpijpjes en kerfstokken.) Bl. 278—308 met 2 platen.
- » De Y eene Nederlandsche letter. Bl. 177—214.
- B. *De vrije Fries. Mengelingen van het Friesch Genootschap.*
1861. Rinse Posthumus, in leven Kerkleeraar onder de Herv. gemeenten van Waaxens en Brantgum. Met een aanhangsel over de Plaatsnamen Ternaard, Ameland, Sneek en Waaxens. IXe deel bl. 207—271.
1862. Petrus Wierdsma, Petrus Brantsma en Eelke Meinderts. (Bijzonderheden uit het leven van deze Friesche schrijvers) IX dl. bl. 301—326.
- » De Friezen in Engeland onder de Romeinen. Ald. bl. 327 en 28.
1863. De vertaling des Euangeliums van Mattheus in het Land-Friesch. (Rekenschap van de beginselen, welke hem geleid hebben bij de vertaling, in 1858 door Prins Napoleon uitgegeven, en van zijne afwijkingen van de gewone lezingen.) Xe dl. bl. 1—78.
1865. Die Nord-Friesische Sprache nach der moringer Mundart, zur vergleichung mit den verwandten Sprachen, von Bende Bendsen. Leiden 1860. (Beoordeelend overzicht van dezen taaltak en dit werk, door Prof. Dr. M. de Vries uitgegeven.) Xe dl. bl. 345—438.
1866. De Friesche Kerk te Rome. (Historisch onderzoek naar den oorsprong en stichting dezer kapel en taalkundige verklaring van het daarin nog aanwezige opschrift, in 1859 afgeschreven.) Met ophelderingen, toevoegsel en aantekening. XIe dl. bl. 147—192.
- C. *Den Nieuwe Friesche Volks-Almanak.*
1856. De Friesche Eilanden Schiermonnikoog, Ameland en Terschelling (en de eigenaardigheid der taal, die daar gesproken wordt). Bl. 76—79.
1865. De Noord-Friesche Sagen. (Overzicht van het werk van Müllenhoff.) Bl. 3—15.

1865. Het Hexers-hol (te Molkwerum). Bl. 17 en 18.
 » Koddige en ernstige Opschriften (betrekkelijk Friesland, uit het werk van Jeroen Jeroense, 1684). Bl. 19—24.
 D. Het *Friesch Jierboeckjen, trog it Friesch Genoatschip*.
1834. Friesche Spelling. (De regelen en beginselen van eene nieuwe spelwijze der Friesche taal ontvouwd.) Bl. 1—76.
- E. *De Bijvoegselen tot den eersten druk van het leven en karakter van den Admiraal Jhr. J. H. van Kinsbergen, door Mr. M. C. VAN HALL.*
1843. Gesprek in den Voghelen-sanck (te Veenklooster), tusschen Jhr. Willem Anne van Haren en J. H. Halbertsma, 1830. Bl. 21—38.
- F. *Het Instituut, of verslagen en mededeelingen der vier Klassen, 6e deel.*
1846. De gevolgen van het vervoer door Stoom, voorgelezen in de 16e openbare vergadering der 2e klasse. Afdruk 35 bl. en met afzonderlijk daar achter gedrukte Toelichtingen 52 bl. 8o.
- G. *De Algemeene Konst- en Letterbode.*
1838. Aankondiging van Prof. L. G. Visschers uitgave van den Ferguut. No. 53 en 54.
1844. Over Firmenich's Germaniens Völkerstimmen.
1854. Programma voor eene intekening op een werk, getiteld: Die Nordfriesische Sprache, von Bende Bendsen.
- H. *Het Algemeen Letterlievend Maandschrift, No. 8.*
1848. Recensie van het: Vergleichendes Wörterbuch der Gothischen Sprache von Dr. Lorenz Diefenbach. 1er Band. Frankfurt a. M. 1846, 17 bl.
- I. *De Vaderlandsche Letteroefeningen.*
1822. Ontwikkeling der gronden van mijn gevoelen nopens een paar regels uit Gijsbert Japiks, voorkomende in eene redevoering van R. Koopmans over dien dichter. Mengelwerk, bl. 526—534; 582—593; 625—633.

1828. Brief van Carolus Niëllius aan J. Augustijn (Uitenbogaert), betreffende de Synode te Dordrecht. Bl. 174.
1829. Uittreksel uit een brief, rakende John Bowring.
1829. Beoordeeling van Bowring's geschriften. I.
1830. » » » » II.
1835. De overblijfselen der Gothische taal, zoo verre zij tegenwoordig bekend zijn, 15 bl.

K. *Het Taalkundig Magazijn van A. DE JAGER.*

1840. No. 40 der Ophelderingen in de Bijdragen tot de kennis der Ned. Spreekwoorden. III 457—499.
1842. Iets over een' ouden vorm der Gebiedende wijs in het Nederduitsch. IV 691 en 692.

L. *De Taalgids.*

1867. Over de uitspraak van het Landfriesch. Aan Dr. L. A. TE WINKEL. IX 1—51.

M. *De Gids.*

1843. Brief aan den Heer W. de Clercq (over etymologische navorschingen).
1856. Nieuwe Friesche Volks-Almanak, 1854. No. 2, bl. 262—292. In deze uitvoerige verhandeling van ruim 30 groote bladz. spreekt de schrijver, naar aanleiding van de onderwerpen, in dien Almanak behandeld, over: de Friesche wiskundigen, de Hss. van Junius te Oxford, de spelling van Gysbert, de verklaring van sommige zijner uitdrukkingen, de beteekenis van sommige Friesche spreekwoorden, den oorsprong der plaatsnamen en vooral over de afleiding en afkomst van de eigen- en familienamen. Al die belangrijke onderwerpen behandelt hij met zulk eene rijke belesenheid, schranderheid en smaak, met tusschenvoeging van artikels uit zijn Friesch Woordenboek, dat wij het des te meer beklagen, dat dit laatste werk niet in dezer voege, maar in het latijn is gedrukt.

Dáárom, en omdat de even dégelijke als bevallige wijze, waarop HALBERTSMA schreef, verdient, dat zijne geschriften niet alleen door tijdgenooten, maar ook door nakomelingen

worden gelezen, wenschen wij, dat vele van de boven opgenoemde en overal verspreide bijdragen herdrukt en tot een bundel vereenigd mogen worden, ten einde den belangrijken inhoud duurzaam te bewaren en tot nut en genoegen te strekken van het tegenwoordige en de volgende geslachten. Mogt zulk eene gewenschte uitgave tot stand komen, dan zal dit laatst vermelde stuk in de Gids, al heeft het ook den vorm van eene recensie, een sieraad van den bundel zijn.

Hoewel er onder de geschenken aan de Prov. Bibliotheek vele afdrukken zijn van losse bijdragen, zoo is het zeer wel mogelijk, dat HALBERTSMA in genoemde of andere tijdschriften meerdere stukken heeft geplaatst, het zij met of zonder naam, of enkel geteekend S. S., zoo als er enkele van minder of tijdelijk belang in het Mengelwerk der Leeuwarder Courant voorkomen. Verder zijn nog bekend:

De Lexicographie van het Nederlandsch in de XVIe eeuw. Redevoering, uitgesproken op het 7^e Nederlandsch Tael-congres te Brugge, 1862. Zie Handelingen, bl. 225—251.

De vergelijking van het oud en nieuw Friesch met het Angelsaksisch, in de Voorrede van Bosworth, a Dictionary of the Anglo-Saxon Language. London 1838 en 1848, bl. 35—80. Zie bladz. 21 hier vóór.

Proeve van toespelingen met Plantennamen, in TYDEMANS Mnesosyne, N. Verz. III 307—16. Zie hier vóór bl. 56.

Bericht wegens Rinse Posthumus, in de Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, 1861, bl. 2—9.

Vroedkunde, Vroedmeester, Vroedvrouw. 30 bl.

Ware en schijnbare Enkelvouden. 1854. 11 bl.

Fragmenten uit den Dietschen Catoen. 22 bl.

De drie laatste in onbekende tijdschriften geplaatst.

26 Junij 1869.

In de vergadering der Provinciale Staten van *Friesland* van den 15 Julij 1869 is met algemeene stemmen besloten:

I. Het legaat van wijlen Dr. J. H. HALBERTSMA voor de Provincie *Friesland* te aanvaarden, en daarop de Koninklijke goedkeuring aan te vragen.

II. Te bepalen, dat voor rekening van de Provincie zal worden uitgegeven, bij wijze van *Glossarium*, het vervolg van het door wijlen Dr. J. HALBERTSMA afgewerkte en bereids gedrukte *Lexicon Frisicum*, met uitnoodiging aan Gedeputeerde Staten deswege later de nader vereischte voorstellen en finantieele voordragten aan deze vergadering te doen.